

Csg Bogerman maakt leerlingmotivatie inzichtelijk

Het csg Bogerman zag dat leerlingen steeds minder gemotiveerd zijn. Ze wilden daarom inzicht krijgen in waardoor leerlingen gemotiveerd worden én tegelijkertijd handvatten bieden aan docenten. Dit resulteerde in gedegen literatuuronderzoek en interactief praktijkonderzoek met een eindproduct: de Motivatiewaaiër.

De motivatie van leerlingen is al lange tijd een thema binnen [csg Bogerman](#). Claudia Voogd, afdelingsleider onderbouw havo/vwo: "We zagen al langer dat de motivatie onder leerlingen afneemt. Dat is niet alleen zo binnen onze school, maar dat is een breder probleem. Met name na corona dachten we te zien dat motivatie een knauw had gekregen. Ook de resultaten bij onze havo/vwo-leerlingen stonden onder druk. Toen ik een aanbod van Voortgezet Leren voorbij zag komen om deel te nemen aan een verbetertraject, wist ik meteen: daar kunnen we wat mee."

OPZETTEN WERKGROEP

Een van de eerste stappen aan het begin van schooljaar 2022/2023 was het opzetten van een Werkgroep Motivatie. Evelien Alberda, docent Engels, vertelt hoe die tot stand kwam: "Voor havo/vwo hebben we drie afdelingen. In eerste instantie was onze inzet om vanuit elke afdeling twee collega's in de werkgroep te laten plaatsnemen. Dit bleek niet haalbaar, omdat het moeilijk was de juiste mensen te vinden. Uiteindelijk werd het een werkgroep van vijf collega's uit twee afdelingen." Claudia, die vanuit het MT de portefeuille motivatie heeft, vertelt dat dit een leerproces was: "De eerste uitdaging was om de werkgroep goed op poten te zetten. Uiteindelijk hebben we het oorspronkelijke plan - vanuit elke afdeling twee collega's - laten varen. We beseften: het is belangrijker dat je gemotiveerde collega's hebt, dan dat alle afdelingen gelijk vertegenwoordigd zijn. Ook omdat we de



Evelien Alberda en Claudia Voogd met de Motivatiewaaiër

uitkomsten gingen delen, daarmee brachten we het sowieso breed de school in.”

“We beseften: het is belangrijker dat je gemotiveerde collega’s hebt, dan dat alle afdelingen gelijk vertegenwoordigd zijn”

ROL VAN SCHOOLLEIDER

Volgens Evelien was Claudia als afdelingsleider de lijm van de werkgroep. Evelien: “We trokken samen op, maar Claudia zorgde ervoor dat de werkgroep samenkwam en dat we van elkaar wisten waar we mee bezig waren. Zij zorgde ervoor dat de neuzen dezelfde kant op stonden.” Claudia vertelt dat een visuele tijdlijn daarbij behulpzaam was: “We hadden een tijdlijn gemaakt op een brownpaper, met daarop post-its waarop onze tussentijdse doelen, acties en einddoelen stonden. Zo hadden we altijd in beeld: waar staan we nu en wat moeten we doen. Dat is helpend geweest om de voortgang in beeld te houden.”

LITERATUURONDERZOEK

De werkgroep begon met een voorbereidende fase waarin ze literatuuronderzoek deden. Claudia: “We kwamen één keer per week bij elkaar. Met elkaar hebben we literatuuronderzoek gedaan. Dat betekent dat we artikelen gingen lezen en analyseren. Artikelen over wat motivatie is en de invloed daarop. Denk aan publicaties als ‘[De gemotiveerde leerling](#)’, ‘[Motivatie binnenstebuiten](#)’, ‘[Motiverend lesgeven: handleiding voor docenten](#)’ en ‘[Leerlingen motiveren: een onderzoek naar de rol van leraren](#)’. En ook de zelfdeterminatietheorie van Ryan & Deci kwam regelmatig terug.” Ook stond de schoolbrede studiedag in het najaar van 2022 in het kader van motivatie. Evelien: “Die studiedag was de kick-off van het thema motivatie voor alle collega’s. We hadden [Miek Crouzen](#) uitgenodigd om te vertellen over het puberbrein. Toen leerden we ook: leerlingmotivatie is iets van

alle tijden, niet alleen iets van post-corona.”

LEERLINGARENA

Een ander belangrijk onderdeel van de werkgroep was praktijkonderzoek. De werkgroep ging daarvoor in gesprek met leerlingen op interactieve manieren, bijvoorbeeld de leerlingarena. Evelien: “We plaatsten docenten in de buitenkring en leerlingen in de binnenkring. Aan de hand van stellingen gingen docenten en leerlingen met elkaar in gesprek. Vervolgens moesten ze stickers plakken op een grafiek. De verticale as stond voor ‘dit heeft effect op mijn resultaten’ en de horizontale as voor ‘dit bevordert mijn motivatie’.” Claudia vertelt dat dit deels open deuren waren. “Zoals bijvoorbeeld de stelling ‘een enthousiaste docent helpt mijn motivatie’. Maar we behandelden ook stellingen als ‘Er zouden meerdere manieren moeten zijn om stof te toetsen’ en ‘Het motiveert mij wanneer een docent begrip toont voor mijn thuissituatie en hier rekening mee houdt in de planning’. Het is nuttig voor docenten om die zaken teruggekoppeld te krijgen van leerlingen. Dat deden we ook op een later moment door de input uit deze sessie mee te nemen naar een andere sessie met docenten. Daarin gingen docenten uit verschillende leerjaren met elkaar in gesprek over de uitkomsten.”

“Het is belangrijk om metingen te doen, want mensen geloven vaak in onderbuikgevoelens. Met cijfers kun je het onderbuikgevoel weghalen”

MOTIVATIETOOL

De school gebruikte de [motivatietool](#) om inzicht te krijgen in leerlingmotivatie. Claudia: “Wij hebben met behulp van de motivatietool een nulmeting gedaan en op een later moment nog een meting uitgevoerd. Toen zagen we dat de motivatie omhoog was gegaan, maar niet significant.” Evelien vult aan: “Het is belangrijk

om metingen te doen, want mensen geloven vaak in onderbuikgevoelens. Met cijfers kun je het onderbuikgevoel weghalen en bewijs leveren. Dat leerden we ook in een sessie van Voortgezet Leren over het belang van data met [Lisa Moonen van Augustinianum in Eindhoven.](#)”

Claudia geeft aan dat het belangrijk is om de tijd te nemen om de motivatietool uit te voeren. “Het afnemen van de vragenlijsten ging langzamer dan we dachten. We hadden gevraagd aan mentoren om de vragenlijst in de mentorles af te nemen. Toen bleek dat collega’s dat niet hadden gedaan tijdens de eerstvolgende mentorles. Logisch, want er staat meer op het programma van een mentorles, maar daar hadden we geen rekening mee gehouden. Daar liepen we vertraging op.”

MOTIVATIEWAAIER

Uiteindelijk heeft het literatuur- en praktijkonderzoek geleid tot een eindproduct waarmee de werkgroep het motivatietraject afsloot: de [Motivatiewaaiër](#). Deze waaier is op de startdag van het schooljaar 2024/2025 gepresenteerd. Claudia: “We wilden iets concreets hebben waar collega’s op terug kunnen vallen. We werken al met een waaier voor nieuwe collega’s, dus we waren al bekend met het concept.” Evelien was een van de twee makers van de waaier: “We hebben gekeken naar welke theorie belangrijk is voor collega’s om te weten. Maar we hebben bijvoorbeeld ook de input en output van de leerlingarena gebruikt voor de waaier. Dat alles hebben we samengevat, in eenvoudige taal verwoord en in een mooie lay-out gezet. Dat was veel werk, maar de schoolleiding zorgde dat we daarvoor tijd kregen. We sloten ons op in een kamer en we zaten de hele dag te typen. De waaier staat boordevol tips, theorieën en praktijkvoorbeelden over keuzevrijheid, verschillende leertypes, het verschil tussen controle en structuur, autonomie, ondersteunend lesgeven en meer.” De school zoekt nu naar een manier om

de waaier te borgen. Claudia: “De uitdaging is om de waaier levend te houden in de school. Dat gaan we doen door het thema terug te laten komen bij didactisch coachen en afdelingsoverleggen.”

WERK SAMEN ÉN VIER SUCCESSEN

Claudia en Evelien’s tips voor andere scholen: werk samen én vier successen. Evelien: “We werkten met vijf scholen in het land samen binnen het traject van Voortgezet Leren. Het is fijn om te merken dat je niet de enige bent die tegen een motivatieprobleem aanloopt en dat je met elkaar kunt sparren.”

Claudia vult aan: “Soms hadden we het gevoel: het schiet niet op. Belangrijk is daarom om terug te kijken op wat je al hebt bereikt en die successen te vieren.”

Aanpak schoolontwikkeling

Schoolontwikkeling is een cyclisch en continu proces, waarbij je verschillende fasen doorloopt. De Aanpak schoolontwikkeling helpt je om aan de slag te gaan met een ontwikkeling op jouw school.

Csg Bogerman uit dit praktijkvoorbeeld bevindt zich binnen het ontwikkelproces in de fase **Uitvoeren in de praktijk**



Zijn jullie op school ook bezig met **uitvoeren in de praktijk**?

De Aanpak schoolontwikkeling biedt verschillende hulpmiddelen om jullie een stap verder te brengen binnen het ontwikkelproces.

Kijk bijvoorbeeld eens naar:

- Het instrument Voortgangsheet
- Het praktijkvoorbeeld Samen een idee kiezen, omarmen en vormgeven: zo ontwikkelt de NXT-dag zich op de Goudse Waarden



Ga naar de **Aanpak schoolontwikkeling** voor meer handige instrumenten en inspiratie bij jullie schoolontwikkeling. Zo maak je van jullie schoolontwikkeling een succes!